

POSTANOWIENIE

18 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 18 grudnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa W.C., K.C. i I.K.
przeciwko U. w L. i Skarbowi Państwa - Prezydentowi Miasta [...]
o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej W.C., K.C. i I.K.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z 4 września 2024 r., I ACa 212/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. kosztami postępowania kasacyjnego poniesionymi przez pozwanych obciąża powodów, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 4 września 2024 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie oddalił apelację powodów od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 25 sierpnia 2023 r. oddalającego ich powództwo o ustalenie, że U. w L. nie nabył z mocy prawa z dniem 27 września 1990 r., na podstawie art. 182 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, prawa użytkowania wieczystego bliżej oznaczonych nieruchomości położonych w L.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powodowie wskazali przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurystyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany

(zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Zgodnie z jednolitym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wymaganie określone w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398⁴ § 2 k.p.c., co oznacza, że skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, Nr 10, poz. 156; z 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 157; z 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, niepubl.; z 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.; z 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, niepubl.). Uzasadnienie oczywistej zasadności skargi nie może więc poprzestawać na prostym odwołaniu do naruszeń prawa wskazanych w podstawach kasacyjnych. Uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, kwalifikujących przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie może doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw, niezależnie od tego, że chodzi w tym wypadku o zupełnie odmienne metody

argumentowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2020 r., II CSK 432/19, niepubl., z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06; nie publ. i z 18 kwietnia 2012 r., I CSK 520/11, niepubl.). W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy zaś samo sformułowanie pytania do Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.).

Wniosek skarżących nie spełnia wskazanych wymagań. Argumentacja dotycząca przyczyny kasacyjnej przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ograniczona została jedynie do sformułowania dwóch pytań do Sądu Najwyższego: „czy przepis art. 229 u.g.n. prowadzi do wyłączenia żądania poprzedniego właściciela lub jego spadkobierców, dotyczącego zwrotu wywłaszczonej nieruchomości w przypadku, gdy stała się zbędna na cel określony w decyzji o wywłaszczeniu, gdy przepis ten ma na celu ochronę podmiotów, które w dobrej wierze uzyskały prawo użytkowania wieczystego lub prawo własności nieruchomości”; „czy w sytuacji, gdy wobec istnienia przesłanek z art. 229 u.g.n., stronie nie przysługuje roszczenie o zwrot nieruchomości, badanie merytorycznych przesłanek tego zwrotu określonych w art. 136 ust. 3 w zw. z art. 137 ust 1 u.g.n. jest zbędne” oraz skonkludowania, że odpowiedź w tym przedmiocie powinna być przecząca, z uwagi na ukształtowany w orzecznictwie pogląd, że ochrona prawa własności ma pierwszeństwo przed uwłaszczeniem. Natomiast uzasadnienie wniosku w zakresie przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. ograniczono do stwierdzenia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy przez Sąd Apelacyjny w Lublinie. Już z tego tylko względu wniosek nie może przekonywać o wystąpieniu powołanych w nim przyczyn kasacyjnych.

Skarżący nie powiązali we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumentu o nierozpoznaniu istoty sprawy przez Sąd Apelacyjny z postawionymi w skardze kasacyjnej zarzutami. Domniemywać można jedynie, że twierdzenie o nierozpoznaniu istoty sprawy mogło być powiązane przez skarżących z zarzutem naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. „przez jego niezastosowanie przez Sąd drugiej instancji, w sytuacji gdy Sąd pierwszej instancji skoncentrował się na sposobie zagospodarowania działek o numerach [...] i [...] porośniętych trawą i

młodymi, rosnącymi rzadko drzewami, nie zaś na ocenie skutków prawnych zagospodarowania wywłaszczonego w 1979 r. terenu, jakiego nie przewidywał akt wywłaszczeniowy ani plany realizacyjne z 1979 i 1980 roku, inwestycji pod nazwą budowa [...] albo zarzutem naruszenia art. 378 k.p.c. „przez to, że Sąd drugiej instancji skoncentrował się na środku odwoławczym, nie rozpoznając całości sprawy w granicach apelacji”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że skorzystanie bądź nieskorzystanie przez sąd z regulacji art. 386 § 4 k.p.c. jest efektem czynności podjętych na wcześniejszych etapach postępowania, nie zaś przyczyną zarzucanej wadliwości rozstrzygnięcia. Nie może być zatem postrzegane jako uchybienie przepisom prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, skoro są to przepisy przyznające Sądowi drugiej instancji jedynie określoną kompetencję, a nie obowiązek wydania orzeczenia reformatoryjnego lub kasatoryjnego (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2024 r., II CSKP 1059/22, publ.). Art. 386 § 4 k.p.c. odnosi się przy tym do wadliwości rozpoznania sprawy z pominięciem jej istoty przez sąd pierwszej instancji, a nie sąd odwoławczy.

Analiza motywów ujawnionych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, w świetle lakonicznego twierdzenia wniosku, nie uzasadnia również oceny, że Sąd Apelacyjny nie wypełnił obowiązków wynikających z art. 378 § 1 k.p.c., ograniczając się do rozpoznania apelacji, a nie merytorycznego rozpoznania sprawy w granicach apelacji.

Sformułowane przez skarżących wątpliwości nie wypełniają przyczyny kasacyjnej w postaci istotnych zagadnień prawnych w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Pytania nie przystają do okoliczności sprawy, zważywszy, że z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika jednoznacznie, iż podstawy tego rozstrzygnięcia nie stanowiła ocena, że wywłaszczona nieruchomość stała się zbędna na cel określony w decyzji o wywłaszczeniu, zaś przedmiotem ustaleń i oceny Sądu Apelacyjnego były również przesłanki mogące uzasadniać zwrot nieruchomości, przewidziane w art. 136 ust. 3 u.g.n. w zakresie, w jakim pozostawały one w związku z przesłankami z art. 182 ustawy z dnia 12 września

1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, ze zm.), ustalenia, czy nieruchomości została wykorzystana na cel wyłączenia, a także czy spełnione zostały przesłanki nabycia przez pozwanego prawa jej wieczystego użytkowania i czy nabycie prawa użytkowania wieczystego nie naruszałoby praw osób trzecich w rozumieniu art. 182 ust. 2 w/w ustawy. Odwołanie w pytaniu do stanowiska wyrażonego w orzeczeniu pierwszoinstancyjnym, z pominięciem stanowiska Sądu Apelacyjnego i w braku zaoferowania jakiegokolwiek argumentacji jurydycznej na uzasadnienie wniosku nie pozwala uznać przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. za wykazaną.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Roman Trzaskowski

(M.M.)

[a.ł]